

פסחים כב

משה שווערד

1. תוספות מסכת פסחים דף כב עמוד א

ואתו אתה משליך – [1] פ"ה דבלאו אותו לא מצי למידרש מגופיה דקרא דאיצטריך שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה [2] והר"י דאורלינו"ש מפרש דאיצטריך למישרי עובר שהוציא את ידו משום דמקרא דבשר בשדה טרפה דריש נמי קדשים שיצאו חוץ למחיצתם בריש בהמה המקשה (חולין סח): והוה אסרינן יד העובר בהנאה מדאיתקש לקדשים דאסור בהנאה כדאמר כל שבקודש פסול באש תשרף ולכך איצטריך אותו לכל איסורים.

2. שפת אמת מסכת פסחים דף כב עמוד א

בגמ' אותו אתה משליך לכלב כו' והקשו רש"י ותוס' אמאי לא ילפינן מגופי דקרא ורש"י פי' דאי לאו אותו הו"א קרא למצותי איצטריך כו', ונראה דאין כוונת רש"י דבאמת מצוה איכא להשליך טריפה לכלב דלא מצינו בשום פוסק כן ומעשים בכל יום דמוכרין טריפות ואין משליכים לכלבים רק כוונתו דאי לאו אותו לא הוי ילפינן מכאן א"ה והו"א דגזיה"כ הוא דמצוה להשליך לכלב אבל השתא דכתיב אותו ממילא משתמע דלאו מצוה הוא רק היתר הנאה בעלמא הוא וכ"מ ממ"ש רש"י אח"כ דלר"מ פרט היתר דטריפה לגופי איצטריך משום דכבר ילפינן מנבילה דכל איסורין בהנאה ולמה לא פי' דלמצותו איצטריך כנ"ל משום דבאמת אינו מצוה כלל [להשליך לכלב אך לדברי המכילתא שהביא רש"י פ' משפטים משמע דבאמת קרא להכי הוא דאתי ללמדך שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל ברי' ע"ש]...

3. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף כב עמוד א

ואי אתה משליך לכלב וכו'. ומח' הראשונים בזה [1] י"א דדוקא לכלב שלו אסור לו ליתן איסוה"ל לפניו [2] וי"א דאף לכלב דעלמא ג"כ אסור דבמה שהכלב נהנה מהאוכל מהנה זאת גם אותו המשליך זאת לפניו. (עי' מ"ב ס"א תמ"ח ס"ק כ"ח ושעה"צ ס"ק ע"ה).

4. תוספות מסכת פסחים דף כב עמוד א

חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא - פ"ה איסור הנאה ולא משמע פשט ההלכה כן אלא לגמרי קאמר לאו דאורייתא וכן בסוף שמעתא גבי הא דאמר איכא בינייהו חולין שנשחטו בעזרה אי אפשר לפרש בענין אחר ובפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר ואני (נזיר כט: ושם) פריך למ"ד כדי לחנכו במצות הא קמייתי חולין לעזרה ומשני קסבר חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ואי לענין איסור אכילה הוה דאורייתא אכתי תיקשי ליה היאך הקרבן נאכל דמשמע התם שנאכל וקשה לרשב"א דבת"כ בפ' צו גבי נותר דרש רבי יהודה לא יאכל כי קודש הוא יכול חטאת העוף הבא על הספק ואשם תלוי וחולין שנשחטו בעזרה ישרפו ת"ל הוא מדאיצטריך למעוטי שאינם בשריפה מכלל דאסורי בהנאה מדאורייתא.

5. משנה למלך הלכות שחיטה פרק ב

אך באיזה חולין הוא האיסור בזה נחלקו הראשונים ז"ל. והנה מפשט דברי רבינו נראה דכל דבר שהוא חולין אסור להכניס בעזרה אף שהוא דבר שאין דוגמתו קרב לגבי המזבח אך הרשב"א ז"ל בחדושו כתב שלא נראו לו דברי רבינו אא"כ דעתו לומר לחם כלחמי תודה או פירות כפירות בכורים ע"כ. והתוס' בפרק הזרוע (דף ק"ל) ד"ה אי כתבו דדוקא חזה ושוק וכן בכורים דדרך קדושה מייתי להו דעביד בהו תנופה וכן לחם לצורך תודה שהוא הכשר קרבן יש קפידא טפי בהבאתם בעזרה שלא לצורך ע"כ. וכ"כ הרשב"א בחדושו שם ובפ' המוכר את הספינה ביאר יותר שכתב וז"ל וקא מעייל חולין בעזרה פירוש מפני שהם טעונים תנופה והגשה ע"ג המזבח ודמיה להקרבה ושחיטה ואסור לשחוט חולין בעזרה ע"כ. וכ"כ התוס' בפרק התודה (דף פ') ד"ה וכי יע"ש...

הכלל העולה ממה שכתבו הוא דאליבא דהתוס' והרשב"א והריטב"א ז"ל ליכא איסור דהכנסת חב"ע כי אם במידי דעביד כעין הקרבה, ואליבא דרש"י אף בדבר דלא עביד כעין הקרבה אסור שהרי אסור שיאכלו הכהנים חולין עם הקדשים בעזרה. ונראה דאף במלתא דלא חזי לקרבן אסר דאי לא מאי דוחקיה לומר דמאי דתניא כשיאכלו חולין הוא חוץ לעזרה אימא דמיירי במלתא דלא חזי להקרבה א"ו דבכל גוונא ס"ל דאסור והיהא דהלל ס"ל דשאני התם שהביאה להקריבה וכמ"ש לעיל. ומה שנכנסים לעזרה בבגדי חול כהנים וישראלים נראה דלא קשיא לרש"י דאפשר דליכא איסור כי אם במידי דאכילה דהוי דרך בזיון להכניס

בעזרה אבל מה שנכנסים בעזרה בבגדי חול ליכא איסורא דהא הדבר מוכרח שהרי ישראלים היו מוכרחים ליכנס בעזרה לסמיכה ולא היו יכולים ללבוש בגדי כהונה. ומפשט דברי רבינו ז"ל נראה לי דס"ל כרש"י וכמ"ש לעיל. הן אמת שבפ"י מה' מעשה הקרבנות דין י"א כתב סתם היתה להם אכילה מועטת אוכלין עמה חולין. ומסתמיות דבריו נראה שהיו אוכלין החב"ע כסברת התוס'. וא"כ יש לתמוה כפי סברתו שאיסור הכנסת חב"ע הוא כולל איך הותר כאן. ואם היינו דוחקים דברי רבינו כמ"ש הרשב"א והיינו אומרים דרבינו מיירי בלחם מלחמי תודה או פירות הבכורים דהווי מילי דחזו להקרבה היה אפשר לומר דמה שהותר לאכול חב"ע הוא בחולין דלא חזו להקרבה וסתם הדברים וסמך על מ"ש כאן בהל' שחיטה דמלתא דחזי להקרבה אסור להכניס בעזרה. אך פשט דברי רבינו אינו מורה כן:

אשר ע"כ נראה לומר דאיסור זה דהכנסת חב"ע ס"ל לרבינו שהוא מדרבנן וכמו שצייד רשב"ם בפרק המוכר את הספינה וכיון שאין איסורו כ"א מדרבנן משום אכילת קדשים התירו וכמ"ש לעיל שהתוס' לא הוקשה להם מהך דאכילת חולין כי אם במונח שהיה איסור תורה. וסברא זו שאנו רוצים לייחס לרבינו דס"ל דאיסורו מדרבנן לא נפלאה היא בדעת רבינו והרואה יראה להרב לח"מ שרצה לצדד דאף לשחוט חולין אין איסורו כי אם מדרבנן יע"ש. ואף אם נרצה לומר דרבינו ס"ל דאיסורו מן התורה וכמו שהכריחו התוס' עדיין אפשר לומר דרבינו ס"ל דדוקא מה שעושה כעין עבודה איסורו מן התורה אבל כל שאינו עושה כעין עבודה אין איסורו כי אם מדרבנן ומשום אכילת קדשים התירו איסור זה דרבנן:

• **בענין: האיסור להכניס חולין לעזרה - עיין מראה מקומות לדף מגחות פ**

6. בית הבחירה (מאירי) מסכת פסחים דף כב עמוד א

שולח אדם לנכרי ירך שגיד הנשה בתוכה ואין חוששין שמא יחזור וימכרנה לישראל כגון בעיר שאין בה אלא טבחי ישראל שסומכין על בשר שבידי גוים שממקולין של ישראל ניטלה על הצדדים שביארנו במסכת חולין צ"ג א' שאף אם יקחנה ישראל מכיר הוא שלא ניטל גידה שגיד הנשה מקומו ניכר ולמדת לפי דרכך שגיד הנשה מותר בהנאה כמו שכתבנו שכשהותרה נבלה היא וגידה וחלבה הותרה ואף על פי שאין בגידין בנותן טעם והיה לנו לומר שאינה בכלל נבלה אלא עץ בעלמא מ"מ כל שבנבלה הותר ומאחר שפסקנו שאין בגידין בנותן טעם האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה פטור לגמרי איסור טמאה אין כאן שהרי אין בו בנותן טעם ואיסור גיד הנשה אין כאן שהרי אינו נוהג בטמאה אף על פי שבסוגיא זו יראה שלדעת הסובר אין בגידין בנותן טעם גיד הנשה אסור בהנאה לרווחא דמילתא נאמרה כלומר שאף אם שיטה זו מפקיעו מתורת נבלה אין כאן קושיא שהרי לדעת ר' שמעון אסור בהנאה ומ"מ אין צורך בכך:

7. שערים מצויינים בהלכה [1]

דף כב. הניחא למ"ד יש בגידין בנותן טעם, אלא למ"ד אין בגידין בנו"ט. עי' ברש"י. וכתב בחי' הרשב"א במס' חולין (צו.) בסוגיא דירך שנתבשל בגיד הנשה, דזה מן התימא, וכי נחלקו במה שיעיד עליו החיך, ליטעמיה קפילא, ויאמר לנו אם יש בו טעם או לא, ואין זה דרך למחלוקת חכמים. ופי' שם דקאי אקנוקות שעם הגיד. וראיתי במפרשים (שם) דהטעם הוא קלוש, דכך אמר הקפילא, ונחלקו אם זה בגדר טעם או לא.

8. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף כב עמוד א

יש בגידין בנותן טעם. ולכאורה צ"ב דוכי נחלקו במציאות וניתי קפילא ונחזי אי יש בו טעם או לא [1] ותי' הראשונים דודאי יש בו טעם קלוש בגיד, ונחלקו הכא אם נחשב זה לבשר או שאינו כלום טעם קלוש כזה ונחשב כעץ בעלמא.

9. מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף כב עמוד א

הניחא למאן דאמר יש בגידין בנותן טעם אלא למאן דאמר אין בגידין בנותן טעם מאי איכא למימר. אין לפרש דתנאי פליגי בגידין אלו חד אמר יש בהן בנותן טעם וחד אמר אין בהן דהא אפשר למקם עלה דמלתא דלטעמיה קפילא דרמאה [2] אלא דפלוגתייהו תלי' בקונקו' אי אסורין דאורייתא או לא דמאן דאמר יש בהן קסבר גידין שאסרה תורה יש בהן בנותן טעם דהיינו קנוקנות שאסורין וכל שכן הגיד עצמו אעפ"י שאין בו נותן טעם לכ"ע. ואידך אמר לא אסרה תורה כלל נותן טעם אלא הגיד בלבד ועץ הוא והתורה חייבה עליו. והלכך הכא ה"פ הניחא למ"ד יש בגידין בנותן טעם דכיון דמקצתן אותן שיש להן נותן טעם הן בכלל נבלה והותרו בכללה ה"נ כל הגיד דכיון דהותר מקצתו הותר כולו אלא למ"ד אין בהן נותן טעם כלל הא לא הותר דאינו בכלל נבלה (ח"י). וכן פרשה הרשב"א ז"ל לפלוגתא דתנאי במקומ'.

---

10. רמב"ם פירוש המשניות - מסכת חולין פרק ז משנה ו

ושים לבך על העיקר הגדול הנכלל במשנה הזאת והוא מה שאמר מסיני נאסר לפי שאתה הראת לדעת שכל מה שאנו מרחיקים או עושים היום אין אנו עושים אלא במצות הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו כגון זה שאין אנו אוכלין אבר מן החי אינו מפני שהקב"ה אסרו לנח אלא לפי שמשא אסר עלינו אבמ"ה במה שצוה בסיני שיתקיים אסור אבר מן החי וכמו כן אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה, וכן גיד הנשה אין אנו הולכים אחר איסור יעקב אבינו אלא מצות משה רבינו ע"ה, הלא תראה מה שאמרו תרי"ג מצות נאמרו לו למשה מסיני וכל אלו מכלל המצות:

---

11. תוספות מסכת פסחים דף כב עמוד א

ורבי שמעון נמי מיסר אסר בהנאה - משמע דההיא דהשולח ירך לנכרי אתיא כר' יהודה הק' ריב"א דהא רבי יהודה אית ליה בפ"ק דמס' ע"ז (דף כ. ושם) דאסור ליתן להם מתנת חנם וי"ל דהא אמר התם אם היה שכינו מותר מפני שהוא כמוכרו לו הקשה הר"י דאורלינ"ש היכי מצי אתי כר' יהודה ורבי יהודה אית ליה בפ' גיד הנשה (חולין ק:) דגיד הנשה אסור לבני נח וקעבר משום לפני עור לא תתן וגו' ואומר ר"י דלא קשה מידי דלא קאסר אלא לבני יעקב דוקא דקודם מתן תורה איקרו בני נח דהא לא נישנית בסיני וא"ת תיקשי לחזקיה מרבי שמעון דסבירא ליה דלא תאכלו איסור הנאה משמע מדאסר גיד הנשה וי"ל כיון דסבר אין בגידין בנ"ט סברא הוא דכי אסור בהנאה נמי אסור דלא שייכא ביה אכילה א"נ חזקיה לא סבר כרבי שמעון אלא כרבי יהודה דלכאורה נמי לא אתיא חזקיה כרבי מאיר דלרבי מאיר פשיטא לן לעיל מדאיצטריך למישרי נבילה דכל איסורים אסורים בהנאה וכן לקמן (דף כג:) גבי יתיב ההוא מרבנן פשיטא ליה לגמרא דלרבי מאיר גמר מנבילה והא דקאמר לקמן לימא כתנאי היינו לרבי אבהו דחזקיה לא מצי אתי ככ"ע.

---

12. ספר מנחת חינוך - מצוה יז - אות ח

ובהיותי בזה ראיתי להזכיר כאן, הגם שעיקר מקומו לקמן [מצוה תנ"ב] מ"מ כתבתיו כאן, דלפי מה דקיימא לן כר' אבהו [פסחים כ"א ע"ב] דכל מקום שנאמר לא תאכל וכו' איסור הנאה נמי במשמע, אם כן אבר מן החי דבן נח מוזהר עליו, וכן לאו זה דמוזהר כמו שכתבנו [באות הקודמת], אם כן אסור בהנאה גם כן לבן נח, אף דבפסחים כ"ב ע"ב מבואר דאבר מן החי מותר בהנאה דאיתקש לדם במשנה תורה [י"ב, כ"ג], מ"מ אצל בני נח לא שייך ההיקש, די"ג מדות לא שייך אצלם. אך באמת מותר להם מחמת מי איכא מידי דלישראל שרי וכו', וכיון דלישראל מותר בהנאה שרי גם לבני נח, עיין סנהדרין נ"ט ע"א. אך לדעת הר"מ פ"ט ממלכים הי"ג דמפרכסת מותר לישראל ואסור לבני נח עיין שם בכסף משנה, אם כן אפשר דאבר מן החי אסור בהנאה לבני נח. ועיין באחרונים שמשמעות הלשון לא תאכל וכו' משמע לר' אבהו איסור הנאה, ואפילו אם נאמר כסברא זו דמי איכא מידי ואבר מן החי מותר בהנאה לבן נח כיון דלישראל מותר, עכ"פ במצוה זו שלא מצינו היתר הנאה, ועיקר אזהרה על הבן נח, דישראל מצווה לאכול, א"כ אסור ג"כ בהנאה. וכיון דמוזהר על הנאה אפשר ג"כ

דעונשין אותו על הנאה לדעת הרב המגיד (פ"ד) [פ"ח ה"ט"ו] ממאכלות אסורות דלכן אין לוקין על הנאה דהוי שלא כדרך אכילה, עי"ש ובמשנה למלך פ"ה מיסודי התורה [ריש ה"ח], או דהוי כדיון חצי שיעור, א"כ כיון דבן נח מוזהר על חצי שיעור ושלא כדרך אכילה כמו שכתבנו למעלה [באות הקודמת], א"כ נענש על הנאה ג"כ. וגם שיטות הרבה דלוקין תמיד על הנאה, רק עכ"פ הנאה מכזית כיון דאפקיה רחמנא בלשון אכילה עיין צ"ח פסחים כ"ב ע"ב סוגיא דחזקיה ור' אבהו בפייסקא ורבי אבר מן החי, א"כ כיון דבבני נח אכילה ג"כ כל שהוא, א"כ עונשין אותן על הנאה כל שהוא ואזהרתן וכו'. אך לפי מה שהביאו האחרונים, עיין משנה למלך [שם ד"ה דע דאחר]. כיון דאין הנאה מפורש בקרא על כן אין לוקין, א"כ אפשר דג"כ אין בן נח מוזהר וצ"ע, ועיין לקמן דיני בני נח באריכות:

---

13. ספר דבר יעקב

ב] מנין שלא יושיט אדם אבר מן החי לבני נח ת"ל ולפני עור לא תתן מכשול - כתב התוס' ר' פרץ דמירי בתרי עברי נהרא ומש"ה עובר בלפני עור, אבל כחד עברי נהרא אינו עובר כיון שהגוי היה יכול לקחת בעצמו. וכן מכואר בגמ' ע"ז. וכן מביא המהרש"א מהגמ' בע"ז [ו:] דלכן קאמר לא יושיט ולא קאמר לא יתן.

14. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף כב עמוד ב

והרי אבר מן החי כו' ותניא ר"נ אומר מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואמה"ח לבני נח. החידוש בזה שיש איסור לפני עור לגוי, וגם בנזיר יש חידוש דאף שהוא עצמו הריהו מותר ביין ואין בזה שום הפצא של איסור בעצם, מ"מ הרי הוא מוזהר שלא להכשיל את הנזיר.

15. תוספות פסחים דף כב/ב

ואבר מן החי לבני נח - תימה כיון דבאבר מן החי של נכרי מיירי כדאמר בפ"ק דמסכת ע"ג (דף ו: ושם) מדקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן א"כ היכי דייק דשרי בהנאה אי לאו לפני עור וי"ל דכיון דבשכר היה אסור להושיט דאסור להשתכר באיסורי הנאה אף על גב דדיעבד שכרו מותר כדמשמע בפ' בתרא דמס' ע"ז (ד' סב.) מכל מקום אסור לכתחלה ובחנם נמי אסור דמה שמחזיק לו העכו"ם טובה חשיב כמשתכר. והא דאמר בסוף אלו מציאו' (ב"מ לב:) גבי אם היתה טעונה יין נסך אין זקוק לה ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא אמאי אין זקוק לה אע"ג דחשיב כמשתכר באיסורי הנאה ואסור אפילו בחנם מ"מ כיון דאינו מתכוון שיחזיק לו טובה ומשום צער בעל חיים חשיב כמו לא אפשר ולא מיכוון דשרי א"נ אין זקוק לה משמע ליה אפילו שלא בפני נכרי דאין מחזיק לו טובה:

16. פני יהושע על פסחים דף כב/ב

בתוספות בד"ה ואבר מן החי לבן נח. תימה כיון דבאבר מן החי של כותי איירי כדאמר בפ"ק דע"ז וכו' עכ"ל. וכתב מהרש"א ז"ל דבפ"ק דע"ז לא נמצא מפורש דאיירי בשל כותי וכו' ע"ש. ולא ידענא מאי מספקא ליה דהא כיון דמחלק התם דאיירי דוקא בדקאי בתרי עברי דנהרא אם כן ממילא מוכח דאיירי בשל כותי ואם כן ליכא לפני עור אלא היכא שאין הכותי יכול ליתלו מעצמו, משא"כ אי איירי בשל ישראל שנותן לו במתנה לא שייך לחלק בכה"ג דאפילו בלאו תרי עברי דנהרא שייך לפני עור במה שהישראל נותנו לו במתנה דאל"כ לא היה לוקחו הכותי מעצמו בע"כ של ישראל וזה ברור...

17. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת פסחים דף כב/ב

(צה) שם בגמרא. מניין שלא יושיט אבמה"ח לבני נח, ת"ל לפני עור וגו'. והנה מהך קרא ילפינן נמי דאסור ליתן עצה שאינו הוגנת לו, וכתב במנחת חינוך, דגם האיסור הזה שייך בנכרי כמו במאכילו דבר איסור, והנה צריך להבין דמ"ש לאו דלפ"ע מכל הלאוין, שאינן נוהגין בנכרי, כמו לא תגנוב ולא תגזול, שאפי' למ"ד גזל עכו"ם אסור, ילפינן ליה מקראי אחרוני, וכן לא תרצח, וצ"ל דלענין להאכיל דבר האסור שקפידת התורה היתה שלא יעשה איסור ע"י ישראל וה"נ במושיט אבמה"ח לנכרי נעשה איסור ע"י המושיט, אבל במיעץ עצה שאינו הוגנת הוי כמו כל האיסורין שבין אדם לחבירו שאינן נוהגין בנכרי:

18. ספר קצות החושן סימן תו ס"ק ב

ונראה בזה משום דבאיסורי הנאה לא מהני הפקרו כלל וכדמוכח בפסחים (ז, א) בהא דאמרו ונבטליה בשית, משום דרב גידל דאמר המקדש משש שעות ולמעלה אין חוששין לקידושין, אלמא דאין לבעלים שום כח להפקיר אחר שנאסר בהנאה. וכ"כ רש"י פ' שור שנגח ד' וה' (ב"ק מה, א) בהא דאמרו שם שור הנסקל משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש, ופי' רש"י אינו מוקדש [1] דלאו ברשותיה קאי לאקדושיה וא"כ ה"ה לאפקוריה, אינו ברשותו. אלא דאיסורי הנאה אע"ג דלאו ברשותיה קאי אבל בעלים מיהא אית ליה וכמ"ש הריב"ש (בס' תא) דזכיה יש בו באיסורי הנאה מדאמרינן בע"ז מכי אגבה קניא ע"ש. וכ"כ הרשב"א בחידושו פ' לולב הגזול (סוכה לה, א) באתרוג של ערלה חשיב לכם ומשום דאית ליה בעלים אע"ג דאסור בהנאה ע"ש.

19. רש"י מסכת פסחים דף ו עמוד ב

דלאו ברשותיה הוא - [2] אינו שלו.

20. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת פסחים דף ו/ב

(כו) שני דברים אינן ברשותו ועשאן הכתוב וכו' חמץ, והיינו כיון דחמץ אסור בהנאה לא מיקרי לך כדאיתא

בכמה זוכתי דאיסור"נ לא מיקרי לכם, אלא דבהכי חייביה רחמנא דעובר בב"י, אבל נראה פשוט דלא חדית רחמנא אלא אם האיסור משום חמץ גרידא ולא משום איסור אחר, כגון שהיה החמץ מכלאי הכרם לא אמרינן כיון דבלא"ה אסור משום חמץ ומ"מ עובר ה"ה אם ניתוסף בו איסור אחר, הא ליתא דבכל מקום דמצינו בהכי חייביה רחמנא אמרינן אין לך בו אלא חידושו [וצ"ע בתוס' ב"ק ד"ה איסור"נ וכו' ומה בכך הא כל טובח נמי לאו דמרה קטבח ולפי הנ"ל לכאורה אין מקום לקושיטתם] ונראה דאילו נאסר בהנאה מאיסור אחר לאחר זמן איסורו ג"כ פקע איסור ב"י דהא בגמ' פריך ולבטליה לאחר שש ומשני משום דלאו ברשותיה קאי ואין לו כח לבטלו אבל אילו היה בו כח לבטל פקע ב"י אף שכבר חל, ולשיטת תוס' ביטול מטעם הפקר ומבואר דאילו נעשה הפקר לאחר"ו איסורו פקע חיובא דב"י וה"ה כשנעשה אח"כ איסור"נ מאיסור אחר כגון שהשתחוהו לו לע"ז, ולכאורה בטר דתיקנו חכמים לאסור מתחלת שש ואיסורא דרבנן כדאורייתא דמי דפירשי"ה הטעם משום הפקר ב"ד תו לא משכחת כלל אחר שש ב"י דאורייתא שכבר נעשה הפקר מתחלת שש, וי"ל לפי מ"ש הר"ן נדרים מ"ד ד"ה ופרכינן

שלא באו חכמים להקל אלא להחמיר עיי"ש ה"נ לא הפקירו אלא לענין שלא יוכל לבטל או לקדש אשה,

אבל לא לענין שלא יעבור בב"י דלענין זה הוא שלו, ואף דלענין קידושי אשה הוא ג"כ קולא שאינה צריכה גט התם א"א להלק ולומר דלענין ד"מ אינו שלו ולענין קידושיהו הוא שלו, אבל לענין ב"י אפשר להלק דלענין זה הוא שלו אף שלד"מ אינו שלו כמ"ש הר"ן שם לענין פטור מעשר, דאף דהוי הפקר מ"מ לענין מעשר אינו הפקר וחייב מדאורייתא, ואף דלענין קידושיהו ג"כ אפשר לומר דלכל ד"מ הוא הפקר ולענין כח הקנאה הוא שלו כמו בתרומה למ"ד טוה"נ ממון דהיא של הבעלים רק לענין הקנאה כמו קני ע"מ להקנות, מ"מ כיון דהוא איסור"נ גם לגבי האשה ואין לה בו דין ממון אינה מקודשת:

(כז) ובעיקר הך מילתא דלבתר עידן איסורא לאו ברשותיה קאי ופירשי"ה דהוא אינו שלו קשה דבגמ' ב"ק ס"ו קאמר האי זה מתיאש וזה אינו רוצה לקנות, ואי נימא דאינו שלו מה בכך דאינו רוצה לקנות, ועוד אפילו רוצה לקנותו הא הוי הפקר, **ושמא הכונה דאינו שלו לענין דין ממון כמו מע"ש למ"ד ממון גבוה דגוף הדבר שלו אלא דאין בו דין ממון דבגמ' סוכה ל"ה מדמי לה אהדדי:**

21. ספר דבר יעקב

[י' ת"ד ממשמע שנאמר סקל יסקל השור איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה וכו' -

המנ"ח [מצוה נב-טז] והרש"ש כאן והאחיעזר [ח"ב סימן ז-ד] מקשים דמצינו בגמ' [יומא סד.] לגבי שער המשתלח לעזאזל שדחית השעיר מהצוק נחשבת לשחיטתו לענין איסור אותו ואת בנו, וא"כ גם בשור הנסקל, נאמר שסקילתו זה הוא שחיטתו, ומגין כ"כ פשוט לברייתא שהוי נבילה. והמנ"ח מוסיף ע"פ המדרש שאין להקב"ה חילוק בין שחיטה מהצואר לשחיטה מהעורף אלא המצוות ניתנו לצרף הבריות, וא"כ בשור הנסקל כך מצוותו וא"כ כך שחיטתו.

[א] האחיעזר מתרץ שרק לענין שאינו מטמא כנבילה נחשב בשעיר המשתלח דחיתו כשחיטה, אבל לענין היתר אכילה בעינין שחיטה ממש.

ב. האור גדול [למשנה חולין סוף פ"ה] והדבר אברהם [ח"ב סימן ח-י] מתרצים דדוקא במצוה אמרינן זו היא שחיטתו ולא בעונש. ג. עוד מתרץ האחיעזר שסקילת שור שונה משעיר המשתלח, דדחית שעיר המשתלח הוי כפרה כקרבן, ודמי למליקה שמתירה משום שאמרה תורה שיש צורות שונות להתיר קרבן, אבל סקילת שור שאינה אלא עונש אינו נחשב לשחיטה.

22. שערים מצויינים בהלכה

שצדיק ה' בכל דרכיו, משא"כ ענין היראה, דלא שייך לירא משום אדם, משום דזהו ענין אלוקית, ואין בענין זה שותפות עם השי"ת, עד שבא רע"ק ולימד, דאע"ג שאין שום שותפות עם השי"ת, מ"מ כיון שבת"ח יש מעלה נבדלת, שהם יראים ודבקים בהשי"ת, לכן יש לירא ממנו, מפני הדבקות שבו עם השי"ת. וע"ע בשטמ"ק במס' ב"ק (מא:). בשם הרא"ש וה"ר ישעיה, ובתורת חיים (שם), ובאריכות בתשו' מהרי"ל (סי' א).

כיון שהגיע לאת ה"א תירא פירש. יש מקשים, הא קודם לזה כפ' ואתחנן (ו-ה) יש פסוק "ואהבת את ה' אלקיך", ולמה לא פירש, בפסוק הקודם. ותירץ המהר"ל, דודאי יש לאהוב האדם שהוא ת"ח וצדיק, כמו שיש לאהוב השי"ת, מפני

23. ספר דבר יעקב

יד] כיון שהגיע לאת ה' אלוֹקֵיךְ תִירָא פִירֵשׁ
- פִירֵשׁ אִמַר מַה אֲרֵבָה לִירָא עִמּוּ.
הַתּוֹס' [ב'ק' מַא. ד"ה כִּיּוֹן] מִקְשִׁים מַהֵא דְדִרִישׁ
בִּפ"ק דְקִדּוּשֵׁין נֹאמַר אִישׁ אִמּוּ וְאִבּוּ תִירָאוּ וְנֹאמַר
אֵת ה' אֲלֵקֵיךְ תִירָא הַשּׁוּה הַכְּתוּב מוֹרָא אֲב וְאִם
לְמוֹרָא שְׁמִים, וְא"כ לְמַה לֹא רִיבָה מֵאֵת לְרִבּוֹת
מוֹרָא אֲב וְאִם. וְתִירָצוּ שְׁלֹא נִיחָא לִיה לְאֻקְמֵי לְעִשָׂה
יִתִירָא. וְקִשָׁה וְכִי מִשּׁוּם זֶה יִחְזוּר בּוּ מִכָּל הַדְּרָשׁוֹת
שִׁדְרַשׁ מֵהֶאֱתִין.
הַתּוֹס' [בְּכו' ו.]. וְהִשְׁטִיטָה בְּב"ק בְּשֵׁם ר' יִשְׁעִיָּה
מֵתִרְצִים שְׁאֵת ה' אֲלֻקֵיךְ תִירָא מְרַבָּה מִמֶּשׁ כִּמּוּ
מוֹרָא שְׁמִים, וְמוֹרָא אֲב אֵינָה כְּמוֹרָא שְׁמִים, וְר"ע

סובר דמורא ת"ח שייך להשוותו למורא שמים,
כדתנן מורא רבך כמורא שמים. ונראה דהם למדו
כמו רש"י בקידושין שמבאר ששמעון העמסוני פחד
לרבות דבר שיהיה כמורא שמים, אבל התוס' כאן
לומדים, כמו שמשמע מרש"י כאן, ששמעון העמסוני
לא ידע מה לרבות, ולכן הקשו שאפשר לרבות
מורא אב ואם.

24. ספר בניהו בן יהוידע על פסחים דף כב/ב

כשם שקבלתי שכר על הדרישה. קשה היכן קיבל והלא עודנו חי בעולם הזה וקבלת השכר הוא בעולם הבא.
ועוד אטו הוא דורש על מנת לקבל פרס. ונראה לי בס"ד דאמרו רבותינו ז"ל [אבות פ"ד] שכר מצוה
מצוה ולזה השכר מצפים הצדיקים, לכן הוא חושב כאשר טרח לדרוש תיבת את הראשונה נתן לו הקב"ה
שכרו שזיכהו לדרוש תיבת את השנית, וכן על זה הדרך, ועל זה השכר קאמר קבלתי שכר על הדרישה ומקוה
שיקבל שכר גם כן על הפרישה, שזיכהו השם יתברך לדרוש דברים אחרים בדברי תורה:

25. ספר בניהו בן יהוידע על פסחים דף כב/ב

עד שבא רבי עקיבא ולימד. ו"ל למה לא זיכה הקב"ה את שמעון העמסוני בזו הדרשה גם כן מאחר שזיכהו
לדרוש כל אתין שבתורה. ונראה לי בס"ד שנעלמה דרשה זו ממנו כדי לזכותו בשכר הפרישה שפירש
מדרשות של כל האתין בדבר כבודו יתברך, וכמו שאמרו לתלמידיו כשם שקבלתי שכר על הדרישה וכו'. אן
נראה לי בס"ד רצה הקב"ה לזכות את רבי עקיבא בזאת הדרשה שהיא נדרשת לכבוד תלמידי חכמים כדי
לתקן בזה את עון שנאתו שהיה שונא לתלמידי חכמים קודם שלמד תורה, וכמו שאמר רבי עקיבא לקמן [מ"ט ע"ב] כשהייתי
עם הארץ הייתי אומר מי יתן לי תלמיד חכם ואשכנו כחמור וכו'.

26. תוספות מסכת פסחים דף כב עמוד ב

מנין שלא יצבע - וא"ת כיון דנפקא לן דאסור בהנאה אמאי איצטריך לאסור צביעה והדלקה ואור"י דס"ד
דצביעה לא חשיב הנאה דלא הוי אלא חזותא בעלמא כדאמר בהגוזל (שם קא. ושם) אהך מילתא גופא וכן הדלקה סלקא
דעתך דשריא כיון דהוי דרך ביעורין ולמ"ד אין שבה עצים בפת דשרי עצים בהדלקה הא דאסור קרא הכא היינו בשמן דהוי בעין כשדולק בנר אבל
עצים נעשה גחלים והשלהבת בא מן הגחלים ואם תאמר אמאי איצטריך קרא גבי תרומה טמאה להתיר דדרש' לך שלך תהא
להסיקה תחת תבשילך דהכא איצטריך קרא למיסר ויש לומר דסלקא דעתך דנילף ממעשר הקל דאסור ביה הבער'
דכתיב לא בערתי ממנו כדאמר בפ' במה מדליקין (שבת כה. ושם) ומה מעשר הקל אמרה תורה וכו'.

27. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף כב עמוד ב

מנין שלא יהנה, שלא יצבע, ולא ידליק בו את הנר. ע"י תוד"ה מנין וד"ה לכם. ביארו דאף דבכל איסוה"נ אסור
בכל אלו מ"מ הו"א דבערלה דכתיב לכם לכן יש להקל בחזותא דצביעה או בהדלקה כזו שההנאה היא
אחר הכילוי עש"ה...

1. ספר המקנה על קידושין דף נז/א

בגמרא כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש וכו'... שאמרו חז"ל היא כבוד חבירך חביב עליך כמורא רבך
וכמו שמצינו באמת שנענשו כ"ד אלף תלמידים דר"ע שלא ה' נוהגין כבוד זה לזה וכיון שראה ר"ע בתלמידיו
שנענשו היינו דאמר עד שבא ר"ע ולמד לרבות ת"ח שאפילו התלמידים צריכים לנהוג כבוד זה בזה
כמורא רבם.

גלגולי נשמת רבי עקיבא § § ————— • אז ישיר § רכז

השבט', היינו תחת ט' שבטים, 'העשירי יהיה קודש להשם', היינו כביכול על ששיתפו עמהם השכינה, ובוזה אתי שפיר, כיון דאיהו ידע בנפשיה דאיהו עתיד להיות נתפס תחת ששיתפו השכינה עמהם במכירתו של יוסף, שמע מינה דשפיר יש שייכות בזה לתלמיד חכם, אם כן שפיר איכא לרבויי מ'את השם אלקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים.

כלומר, הפסוק רומז על עשרה הרוגי מלכות, שתשעה מהם מתו לכפר על חטא תשעת השבטים, ועליהם נאמר 'תחת השבט', והעשירי, הוא רבי עקיבא, מת לכפר על השתתפות הקב"ה, כביכול, במכירת יוסף, ועל כן, רבי עקיבא שידע שהוא עתיד למוות מטעם זה, ידע שניתן להשוות ולדמות תלמידי חכמים לקב"ה בכבודו ובעצמו¹¹, ודרש 'את' לרבות תלמידי חכמים¹².

יח בליקוטי הש"ס' (ברכות) הביא ביאור אחר בשם הרח"ו ז"ל, שרבי עקיבא היה 'במקום השי"ת, שהשבטים היו באחזה, ולגרים אין אחזה, ורבי עקיבא שהיה בן גרים נחשב כיחיד, ועל כן בא במקום השכינה שהיא 'יחידה' (ועיין להלן הערה כ"א).

ועיין בפירוש הרמב"ן (דברים ה,כה) שכתב, וז"ל:

ועל דרך האמת... וכך אמרו בשכרן של מצוות, ראה שחותכין בשרו של רבי עקיבא במקולין, אמר לו, 'רבנו של עולם, זו תורה וזה שכרה'. השיב לו הקב"ה, 'שתוק, כך עלה במחשבה לפני' (מנחות כ"ט ב'). ותבין זה ממה שאמר 'אתה פה עמוד עמדי' (שם כ"ח).

ונראה שכוונתו לומר, שמקומו של רבי עקיבא הוא 'עם' הקב"ה, היינו יחיד ונפרד.

יט ישנם מספר מהלכים על דרך הפשט לבאר מדוע דוקא 'רבי עקיבא' הוא זה שדרש דרשה זו.

מהלך אחד שמעתי בשמו של ראש ישיבת 'שער התורה' גרודנא, הגאון רבי זעליג עפשטיין זצ"ל, שאף רבי עקיבא לא היה מעלה בדעתו לדרוש דרשה זו על תלמידי חכמים, ורק לאחר שראה את גדלותו של שמעון העמסוני, שחזר בו מכל הדרשות שדרש, וויתר על עמל חייו בחפשו אחר האמת, הבין רבי עקיבא שניתן לרבות תלמידי חכמים מפסוק זה. רבי עקיבא ראה בעיניו כיצד תלמידי חכמים דבקים במידת האמת, חותמו של הקב"ה, ומכח זה הבין שיכול לדרוש מתיבת 'את' לרבות תלמידי חכמים.

מהלך נוסף נמצא ב'ספר המקנה' (קדושין נ"ז א'), שגם שמעון העמסוני ידע שניתן לדרוש מתיבת 'את' לרבות רבו, וכפי שאמרו חז"ל: 'ומורא רבך כמורא שמים' (אבות פ"ד מ"ב), ואכן

דרש זאת מתיבת 'את' הכתובה בתחילת הפרשה: 'למען תירא את השם אלקיך' (דברים ו,ב), אלא שלא ידע כיצד לדרוש את הכתוב בסוף הפרשה: 'את השם אלקיך תירא' (שם י"ג). אולם רבי עקיבא, שראה את אסון מיתת תלמידיו על שלא נהגו כבוד זה בזה (יבמות ס"ב ב'), הסיק מתוך כך, שחיוב המורא 'כמורא שמים' לא נאמר רק ביחס לרבו, אלא גם ביחס לחבירו, שהוא רק 'תלמיד' חכם, וכפי שאמרו חז"ל: 'יהי כבוד חבירך כמורא רבך' (אבות שם), ולכן נענשו תלמידיו כל כך על שלא נהגו כבוד זה בזה, והבין שניתן לדרוש מתיבת 'את' הכתובה בסוף הפרשה לרבות תלמידי חכמים, שאף מוראם שקול הוא למורא שמים, חז"ל:

לכאורה קשה, דבפרשת ואתחנן כתיב: 'למען תירא את השם אלקיך', ובסוף הפרשה כתיב: 'את השם אלקיך תירא'. וכן בפרשת עקב, בתחילת הפרשה כתיב: 'ועתה ישראל מה השם אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את השם אלקיך', ובסוף הפרשה כתיב: 'את ה' אלקיך תירא'. ולמה לא פירש שמעון העמסוני מ'את השם' דכתיב בתחילת הפרשיות.

ונראה, דודאי הו' ידע שמעון העמסוני למידרש דשייך 'יראה' גבי רבו, והא מקרא מפורש גבי משה 'זיראו מגשת אליי' (שמות לד,ל), וכתיב 'מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה' (במדבר יב,ח), ולא היה קשה ליה אלא על ריבוי דסיפא דקרא, דרבו נתרבה כבר מ'את' שבתחילת הפרשה, אלא שאמרו חז"ל 'יהי כבוד חבירך חביב עליך כמורא רבך', וכמו שמצינו באמת שנענשו כ"ד אלף תלמידי דרבי עקיבא שלא היו נוהגין כבוד זה לזה, וכיון שראה רבי עקיבא בתלמידיו שנענשו, היינו דאמר 'עד שבא רבי עקיבא ולימד לרבות תלמידי חכמים', שאפילו התלמידים צריכים לנהוג כבוד זה בזה כמורא רבם.

מהלך שלישי ששמעתי הו', שכוונת הגמרא היא, ששמעון העמסוני הוא זה שדרש מתיבת 'את' לרבות תלמידי חכמים, אולם דרש כן רק לאחר שבא רבי עקיבא, כי עד אז לא עלתה על דעתו שניתן להשוות תלמידי חכמים להקב"ה, וכשראה את מדריגת רבי עקיבא, נתיישרה דעתו, ודרש מתיבת 'את' לרבות תלמידי חכמים. [ומ"מ אין מהלך זה מתיישב עם פשוטות דברי הגמ', כיון שבגמ' מבואר שעדיין נחלקו האם לדרוש את כל ה'אתיך' שבתורה אם לאו].